

Uchwała Nr 18/2019

Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Opolu z dnia 4 listopada 2019 roku

w sprawie wdrożenia rozwiązań usprawniających działalność obecnych placówek kształcenia specjalnego oraz zaniechania zamiaru ich likwidacji poprzez ich włączenie do szkolnictwa ogólnodostępnego

Na podstawie art. 49 ust.1 i art. 50 ust.1 ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. o Radzie Dialogu Społecznego i innych instytucjach dialogu społecznego (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2232 z późn. zm.) uchwała się co następuje:

§ 1

Strona Związkowa, Strona Pracodawców Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Opolu wyraża stanowisko w sprawie wdrożenia rozwiązań usprawniających działalność obecnych placówek kształcenia specjalnego oraz zaniechania zamiaru ich likwidacji poprzez ich włączenie do szkolnictwa ogólnodostępnego, które stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§2

Wykonanie uchwały powierza się Przewodniczącemu Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Opolu.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Opolu

Grażyna Dębicka-Ozorkiewicz

Strony Związkowej, Strony Pracodawców Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Opolu z dnia 4 listopada 2019 r. w sprawie wdrożenia rozwiązań usprawniających działalność obecnych placówek kształcenia specjalnego oraz zaniechania zamiaru ich likwidacji poprzez ich włączenie do szkolnictwa ogólnodostępnego

W wyniku dogłębnej analizy obecnego systemu edukacji realizowanego przez szkoły specjalne w Opolu i na terenie województwa opolskiego – WRDS w Opolu, działając w dobrze pojętym interesie uczniów dotkniętych niepełnosprawnością fizyczną i intelektualną stoi na stanowisku, że na chwilę obecną istnieje pilna potrzeba wdrożenia istotnych zmian w dotychczasowym systemie edukacji specjalnej. Bezsprzeczne jest, że system ten dotąd przynosił dobre efekty zarówno w procesie dydaktycznym, jak i wychowawczym, dlatego też przy wprowadzeniu wnioskowanych w niniejszym Stanowisku zmian - należałoby zrezygnować z planowanego zamiaru likwidacji działalności szkół specjalnych obecnie funkcjonujących.

W związku z tym stwierdzeniem WRDS stoi na stanowisku, że należałoby w pierwszej kolejności wprowadzić konieczne zmiany programowe i organizacyjne w obowiązujących w tym systemie regulacjach prawnych w przedstawionym niżej zakresie:

I. Z uwagi na to, że zajęcia rewalidacyjne ujęte w ramowych planach nauczania zostały wydłużone bez merytorycznego uzasadnienia z 45 minut do 60, - dezorganizuje to pracę szkoły, gdyż pozostałe zajęcia z uczniami realizowane są w systemie 45 minutowym. Ponadto wydłużono czas pobytu w szkole uczniom do godz. 16.15, mimo, że charakteryzują się oni nadmierną męczliwością w czasie wysiłku umysłowego. Specjaliści realizujący zajęcia nie uzyskali rekompensaty w postaci dodatkowego wynagrodzenia za wydłużony czas pracy, co nosi znamiona pewnej dyskryminacji placowej, albowiem nauczyciel realizujący odpowiednio 3 godziny rewalidacji indywidualnej w systemie lekcyjnym 45 minutowym faktycznie musi zrealizować i udokumentować dodatkowo 1 godzinę zajęć bez wynagrodzenia (4 x 45 min. daje łącznie 180 minut pracy czyli 3 godziny zegarowe zajęć rewalidacyjnych, wg zapisów rozporządzenia MEN).

II. Konieczne i uzasadnione byłoby ujednolicenie dodatków w całym kraju za trudne i uciążliwe warunki pracy. Aktualnie w Opolu są one wypłacane w formie kwotowej (dodatek za trudne warunki pracy wynosi brutto 4 zł/godz., a za uciążliwe 3 zł/godz., podczas, gdy w części województwa opolskiego wiele placówek ma oba dodatki liczone wskaźnikiem procentowym od wynagrodzenia a same dodatki w wersji kwotowej oscylują między 4 a 9 zł brutto. Należałoby również wprowadzić taki dodatek specjalny dla osób zatrudnionych na stanowisku pomocy nauczyciela, pracujących w równie trudnych i uciążliwych warunkach – nie otrzymujących za to dodatkowego wynagrodzenia. Obecnie ich wynagrodzenie nieznacznie przewyższa sumę najniższego wynagrodzenia i w związku z tym występuje stały deficyt pracowników na tym stanowisku.

III. Jedynym dokumentem wymaganym do zapewnienia przez gminę obowiązku zorganizowania uczniowi z niepełnosprawnością intelektualną dowozu do placówki specjalnej jest (zgodnie z ustawą o systemie oświaty) orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – jednak zapisy ustawy nie są przestrzegane przez wiele jednostek.

IV. Przedstawiciele szkół zgłaszają brak rozwiązań systemowych w związku z:

1. Brakiem obligatoryjnej konieczności zatrudnienia pomocy nauczyciela dla uczniów w klasach V- VIII szkoły podstawowej oraz w szkole przysposabiającej do pracy dla uczniów z umiarkowaną i znaczną niepełnosprawnością intelektualną. Nie ma również regulacji prawnych dotyczących wymiaru etatu dla pracownika na stanowisku pomocy nauczyciela oraz wymaganych kwalifikacji.
2. Karmieniem terapeutycznym, albowiem szkoły nie posiadają wykwalifikowanego personelu przygotowanego do tego typu zadań, brakuje przepisów, które zobowiązują pracowników szkoły do

karmienia uczniów niesamodzielnych; regulujących także sprawy odpowiedzialności za wypadki powstałe w czasie karmienia.

3. Przejściem na coroczne wsparcie finansowe, np. w postaci bonów dla każdego ucznia z przeznaczeniem na podręczniki lub pomoce dydaktyczne (z uwzględnieniem uczniów z głęboką niepełnosprawnością intelektualną, obecnie są oni całkowicie pominięci!), które pozwoli na wykorzystanie tych środków zgodnie z indywidualnymi potrzebami i możliwościami ucznia.

4. Opracowaniem procedur reagowania, kiedy zachowania agresywne ucznia zagrażają zdrowiu i życiu uczniów, nauczycieli i pracowników szkoły oraz zasad i odpowiedzialności za stosowanie technik behawioralnych wobec ucznia agresywnego.

5. Wprowadzeniem w ramowych planach nauczania godzin zajęć z doradcą zawodowym dla uczniów z głębszą niepełnosprawnością w kl. VII - VIII i klasach szkoły przysposabiającej do pracy (jest to oczekiwanie uczniów i rodziców) oraz tworzeniem preferencji dla pracodawców tworzących miejsca pracy dla osób z niepełnosprawnością intelektualną.

6. Przygotowaniem odrębnych kryteriów oceny pracy nauczycieli, które uwzględniałyby specyfikę pracy oligofrenopedagogów dla osiągnięcia efektu dydaktycznego.

7. Ujednoliceniem zapisu, dotyczącego obowiązkowego dowozu do szkoły uczniów niepełnosprawnych aż do ukończenia nauki w szkole przysposabiającej do pracy. Obecnie dojazd do szkoły mają zapewniony osoby z głęboką niepełnosprawnością – 25 lat oraz i z niepełnosprawnościami sprzężonymi do 24 r. ż.. W przypadku braku sprzężenia uczniom powyżej 21 r.ż. gmina może zorganizować dojazd, ale nie ma takiego obowiązku.

8. Zwolnieniem z obowiązku lub zmiana formuły egzaminu ósmoklasisty dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną. W trakcie egzaminu badane są obszary, które uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną mają zaburzone lub nie funkcjonują, jak: pamięć, wyobraźnia przestrzenna, wnioskowanie, praca na materiale abstrakcyjnym np. poezja. Sytuacja ta doprowadza do wycofywania się uczniów z podejmowania jakiegokolwiek wysiłku w czasie egzaminu. Uzasadniona byłaby również rezygnacja z egzaminu pisemnego w czasie egzaminu zawodowego na zakończenie szkoły branżowej dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną. Taka forma egzaminu eliminuje z rynku pracowników w zawodach, których nikt nie zastąpi.

9. Wyodrębnieniem z podstawy programowej kształcenia ogólnego treści dostosowanych do uczniów niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim, na poszczególnych etapach kształcenia: szkoła podstawowa specjalna; branżowa szkoła specjalna.

10. Dostosowaniem ramowych planów nauczania do możliwości intelektualnych uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, na etapie kształcenia: szkoła podstawowa specjalna; branżowa szkoła specjalna.

11. Zmianą zapisu dotyczącego wydłużania etapu nauki dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym - proponujemy powrót do zapisu o możliwości wydłużania „co najmniej o 1 rok”. Obecne przepisy sprawiają, że uczniowie, którym nie przedłużano nauki w szkołach ogólnodostępnych, kończą wcześniej naukę i nie mają możliwości kontynuowania jej do 24 roku w szkole ponadpodstawowej.

12. Powrotem do programu realizowanego w latach 2005 – 2007 przez MEN polegającego na doposażeniu szkół i ośrodków specjalnych w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia zajęć rewalidacji indywidualnej. Dotyczy to m. in. sprzętu do integracji sensorycznej; stymulacji polisensorycznej, zajęć EEG Biofeedback, metody Tomatisa czy Warnkego. W obecnej sytuacji, organów prowadzących szkoły nie stać na tak duży wysiłek finansowy.

13. Wzięciem pod uwagę okoliczności, że w związku ze stale wzrastającą liczbą uczniów, u których bardzo często występują zachowania zagrażające bezpieczeństwu własnemu i innych, występują liczne braki m.in. w formach doskonalenia zawodowego nauczycieli, ponadto szkoły specjalne i integracyjne nie są przystosowane do pracy z takimi uczniami. Zagadnienie to jest także marginalizowane w programach studiów a ponadto brakuje również odpowiednich placówek, co wynika z luki systemowej w tym zakresie.

14. Powrotem do możliwości przechodzenia na wcześniejszą emeryturę dla pedagogów specjalnych pracujących w warunkach trudnych.

W kontekście przedstawionych powyżej problemów wymagających przyjęcia natychmiastowych rozwiązań sprzeciwiamy się zamiarowi likwidacji szkół specjalnych w kraju, poprzez włączenie uczniów tych placówek do szkół realizujących proces dydaktyczny i wychowawczy w ramach szkolnictwa ogólnodostępnego.

Obecnie działające placówki szkolnictwa specjalnego tworzą niezbędną infrastrukturę tj. solidnie działającą bazę wyposażoną w dobrze wykształcone kadry oraz odpowiednie instrumenty i narzędzia działania. Gwarantuje to skuteczną pomoc edukacyjną dzieciom niepełnosprawnym i przygotowuje je do dorosłego życia. Mimo, że obecnie sieć szkół i ośrodków specjalnych jest dobrze rozwinięta, to nie są one w stanie sprostać potrzebom uczniów niepełnosprawnych intelektualnie. Uczniowie z powodu braku miejsc nie są przyjmowani do szkoły, trafiają najczęściej na nauczanie indywidualne lub realizują wybrane zajęcia indywidualnie w szkołach ogólnodostępnych.

Uważamy, że szkolnictwo specjalne winno mieć zachowaną możliwość dalszego funkcjonowania, w obecnej formie, dla zapewnienia możliwości dalszego harmonijnego rozwoju, odnoszenia sukcesów oraz integracji dzieci ze środowiskiem rówieśniczym bez stygmatyzacji, z jaką mogą spotykać się w szkołach publicznych. Nauczanie włączające dla uczniów niepełnosprawnych intelektualnie, podobnie jak integracyjne, w proponowanej formie może stać się ślepą uliczką w edukacji.

Ze względów czysto ludzkich naszym obowiązkiem jest ochrona życia i to nie tylko poczętego ale i zdrowia ludzkiego na każdym jego etapie, zwłaszcza życia osób pokrzywdzonych przez los. Jesteśmy przekonani, że realizacja tego celu będzie znacznie utrudniona w szkołach ogólnodostępnych, gdzie nie zawsze istnieją warunki do edukacji inkluzyjnej czy integracyjnej. Pomysłodawcy nowego rozwiązania nie wzięli pod uwagę ogromnego braku nauczycieli przedmiotów w tym nauczycieli specjalistów. W tym modelu pedagogzy nie będą w stanie w takim wymiarze, jak dotąd, koncentrować się na bezpośredniej pracy z dziećmi z niepełnosprawnością czy też skutecznie realizować funkcję metodycznych doradców, mimo że będzie na nich ciążyła określona odpowiedzialność za postępy w ich nauce.

Uważamy, że planowane zmiany likwidacji szkół specjalnych wywołają tylko negatywne skutki ze względu na to, że:

- uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w placówce masowej pozbawiony jest całkowicie szansy na odniesienie jakiegokolwiek sukcesu, choćby dlatego, że nie będzie w stanie nawiązać rzeczywistego dialogu z osobami w normie intelektualnej;
- poza placówkami szkolnictwa specjalnego uczniowie mają mniejszy dostęp do wysoko wykwalifikowanych specjalistów;
- w szkołach masowych występuje z reguły integracja pozorna i przestrzenna. Osoby z niepełnosprawnością intelektualną pozostają jedynie w jednej przestrzeni z osobami w normie intelektualnej, lecz ich funkcjonowanie jest tak odmienne, że czują się osamotnione, nieakceptowane, zwłaszcza że stosuje się wobec nich różne formy agresji;
- w szkole masowej nie ma możliwości stworzenia warunków umożliwiających uczniowi z niepełnosprawnością intelektualną nabywania nowych umiejętności z uwagi na istotnie wolniejsze tempo pracy;
- uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną nigdy nie nabędą kompetencji językowych, które pozwolą im na bycie partnerem komunikacyjnym dla rówieśników w normie intelektualnej;
- uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną nie radzą sobie z emocjami, ponieważ ich układ nerwowy jest często niedojrzały;

- sporo uczniów z niepełnosprawnością intelektualną wymaga wyręczenia w podstawowych czynnościach życiowych: ubieranie się, jedzenie, załatwianie potrzeb fizjologicznych (są pojedyncze klasy, w których nie ma ani jednego ucznia pampersowanego);
- szkoły specjalne w miarę swoich możliwości finansowych są przystosowane do przygotowania uczniów do funkcjonowania w społeczeństwie (aneksy kuchenne, kąty zainteresowań, miejsca do wypoczynku);
- konkursy realizowane i organizowane przez placówki kształcenia specjalnego pozwalają uczniom z niepełnosprawnością intelektualną rywalizować z rówieśnikami o podobnym zakresie możliwości; szkoła masowa nie zorganizuje konkursu dla 4 - 10 uczniów z niepełnosprawnością intelektualną; ruch Olimpiad Specjalnych daje tym osobom możliwość realizowania swoich pasji, odnoszenia sukcesów i podróżowania po kraju i świecie;
- przykłady historii rodziców uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w nauczaniu włączającym pokazują złe funkcjonowanie uczniów w placówkach masowych.

WRDS stoi na stanowisku, że rozwiązanie wykazanych wyżej problemów dotyczących żywotnych interesów zarówno uczniów niepełnosprawnych, jak i nauczycieli, specjalistów i organizatorów realizujących kształcenie specjalne jest konieczne i uzasadnione i to bez względu na to jaki ostatecznie model kształcenia zostanie przyjęty. Istotą planowanych zmian w funkcjonowaniu modelu kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi winno być ich przygotowanie do życia nie tylko w zakresie dydaktycznym, ale i praktycznym. Nie powinny w tym zakresie decydować względy ekonomiczne, które w wykazanym wyżej kontekście są ewidentnie sprzeczne z założeniami edukacji specjalnej, skoro w sposób należyty nie zostaną osiągnięte cele leżące u podstaw tego kształcenia.

Przewodnicząca
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Opolu

Grażyna Dębicka-Ozorkiewicz

Opinia Strony Samorządowej dot. stanowiska WRDS w Opolu w sprawie wdrożenia rozwiązań usprawniających działalność obecnych placówek kształcenia specjalnego oraz zaniechania zamiaru ich likwidacji poprzez ich włączenie do szkolnictwa ogólnodostępnego

Doceniając znaczenie edukacji specjalnej w procesie socjalizacji dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami fizycznymi i intelektualnymi oraz w przygotowaniu takiej młodzieży do funkcjonowania na rynku pracy należy się zgodzić z większością argumentów zawartych w przedstawionym Stanowisku WRDS w Opolu. Ich realizacja pozwoliłaby bowiem na usprawnienie funkcjonowania systemu szkolnictwa specjalnego, jak również zapobiegłaby zbyt wczesnemu kończeniu nauki przez uczniów z niepełnosprawnościami.

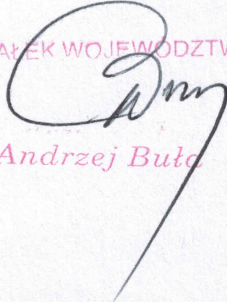
Zwrócić jednak trzeba uwagę, że w żadnym z oficjalnych projektów zmian prawa oświatowego nie znalazły miejsca kilkakrotnie wymienione w „Stanowisku” plany: „zamiaru likwidacji działalności szkół specjalnych obecnie funkcjonujących”.

Trudno także zgodzić się z:

- tezą autorów „Stanowiska”, iż: „Konieczne i uzasadnione byłoby ujednolicenie dodatków w całym kraju za trudne i uciążliwe warunki pracy.” Ustawodawca kompetencje w tym zakresie (regulaminy wynagrodzeń) przekazał w ręce organów stanowiących jst wiele lat temu,

- postulatem zwolnienia z egzaminu pisemnego w czasie egzaminu zawodowego na zakończenie szkoły branżowej dla uczniów z lekką niepełnosprawnością intelektualną. Bardziej wskazane byłoby opracowanie innej formuły egzaminu, dostosowanej do ich możliwości. W przypadku uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim chcących się uczyć w szkole branżowej wskazane byłoby rozszerzenie liczby zawodów w rozporządzeniu w sprawie wykazu zawodów szkolnictwa branżowego o kolejne zawody pomocnicze, np. pomocnik sprzedawcy, magazyniera itp. Pozwoliłoby to absolwentom szkół specjalnych łatwiej znaleźć swoje miejsce na rynku pracy.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Andrzej Buła